

Ýowel kitaby we Laodikiýadaky Ýedinji Gün Adventist buthanasy - On bäşinji san

Jeff Pippenger

2025-12-21

On bäş

Soňky ýagyn habarynyň dört nesliň nyşany bilen baglanyşygyny düşünmegiň, Ýowel kitabyňyň birinji babynyň açylyşdaky ilkinji dört aýatynyň ähmiýetini tanamak üçin iň gowy umydy berýändigini öňe sürýäris. Ýowel üzümçiligiň aýdymyny aýdýar, emma onuň açylyş benti ähtiň dört nesil bilen baglanyşykly pygamberlik manylaşmasydyr.

Ol Awrama şeýle diýdi: «Şuny pugta bilgin: seniň nesliň özleriňki bolmadyk bir ýurtda keseki bolup ýaşar, olara hyzmat ederler; olar hem olary dört ýüz ýyl horlarlar. Olar hyzmat etjek şol milleti hem Men höküm ederin; ondan soň olar uly baýlyk bilen çykarlar. Sen bolsa atalaryň ýanyna parahatlykda gidersiň; garrap, ýagşy ýaşda jaýlanarsyň. Emma dördünji nesilde olar ýene-de şu ýere gelerler; çünki amorlylaryň günäsi entek doly möçbere ýetmedi». Gelip çykyş 15:13–16.

Bu parça, Musanyň durmuşy arkaly ýerine ýetirilen pygamberlikdir. Ýoweliň kitaby üzümçiligiň aýdymyny ýok edilmegiň barha güýçlenýän dört nesline salgylanyp başlanda, ol Ýoweliň kitabyň pygamberlikdäki dördünji we ahyrky nesil bilen gabat getirýär. Şol nesil Petrusyň, garaňkylykdan Onuň “ajaýyp nuruna” çagyrylan “saýlanan neslidir”. Olar nesil taýdan özlerine garşy goýlan, ýylanlaryň nesli hökmünde görkezilen topar bilen garşylykda durýarlar. Şol dördünji we ahyrky nesil, “çagyrylan, saýlanan we wepaly” bolan ýüz kyrk dört münüň nyşany bolan Ýahýa arkaly görkezilýär.

9/11-de çagyrylan, Leviliňler Harunyň we Ýarowgamyň altyn göle gozgalaňlarynda wepaly bolşy ýaly, Gije ýaryndaky Nalada saýlanan hem-de ýekşenbe güni baradaky kanun krizisinde wepaly bolanlar. Malakiýa üçünji bapda kümüş kimin arassalanýan janlar, Gije ýaryndaky Nala habary wagtynda saýlanan Lewililerdir, çünki möhürlenmek Mukaddes Ruhun dökülmesi bilen we onuň arkaly amala aşyrylýar.

Öňki makalada biz Mukaddes Kitap pygamberliginiň alfasy hökmünde Waýt uýa tarapyndan kesgitlenýän Musanyň taryhyndan ugurlary beýan etdik; ol pygamberlik taýdan Mukaddes Kitap pygamberliginiň omegasy bolan Mesih bilen baglanyşýar. Musa binýat daşy, Mesih bolsa baş daşydyr. Ikisi hem günäden gutulyşyň nyşanlarydyr; bu hem Musanyň üsti bilen Müsürden çykarylyş bilen aňladylýar. Şeýle-de bolsa, Musanyň eli arkaly ýüze çykan Hudaýyň güýjüniň ähli görnüşleri, Mesih köp sanlylar bilen bir hepdelik ähti tassyklananda, has hem artdyrylyp geçildi. Musa alfadyr, Mesih bolsa omegadyr, we omega “22” belgidir, alfa bolsa “1” belgidir.

Musa bilen iş salyşanymyzda, onuň pygamberlik şaýatlygynyň içine siňen halas boluşyň suwuň içinde ýerleşdirilendigini görýäris. Onuň doglanda Nil derýasynyň suwundan halas edilmegi, gämidäki Nuhy öňden şekillendirýärdi. Gyzyk deňizdeki çokundyrylma, gäminiň içindäki Nuh we

sekiz adam bilen utgaşýar; bu bolsa öz gezeginde Iordan derýasyndaky Ýeşuwanyň çokundrylmasy bilen utgaşýar, şol bir ýerinde muny Mesih hem gaýtalady. Musanyň şaýatlygy Nil derýasynda halas boluş bilen başlanýar we Iordan derýasynyň kenarlarynda tamamlanýar. Mesihniň çokundrylmasy Onuň ölüme çenli alyp baran üç ýarym ýyllyk şaýatlygy üçin çalynmagy bolupdy; bu Onuň çokundrylmasynda başynda şekillendirilipdi. Onuň direlişinde birnäçe damja bardy, Pentikostda bolsa dolý döküliş boldy.

Hudaýyň adamzada eden äht wadasy Nuh bilen başlanýar, Onuň Ybraýym arkaly saýlanan bir halka eden äht wadasy bolsa Musa bilen ýerine ýetirildi. Alfa bolan Musa diňe bir saýlanan halk bilen däl-de, “köpler” bilen ähti tassyklamaga geljek omega bolan Isany öňünden alamatlandyrdy. Mesihniň bir nusgasy hökmünde Musanyň dogluşy ähli adamlar üçin alamat bolan älemgoşar bilen Nuhyňa berlen äht bilen laýyk gelýär. Şeýle hem Musa saýlanan halk üçin alamat bolan sünnet bilen saýlanan bir halka berlen äht bilen hem laýyk gelýär. Musanyň äht boýunça işi diňe bir saýlanan halk bilen däl, “köpler” bilen baglanyşyklydy. Şeýle bolmadyk bolsady, olar garyşyk mähelle tarapyndan yzygiderli ezyet çekmezdiler.

Musa pygamberiň bütin ömrüniň dowamynda şekillendirilen dürli-dürli “halas ediş suwlarynyň” ählisiniň ortasynda, Iordan derýasyndaky Bethabaradaky çokundrylma gadymy Ysraýylyň Wada berlen ýurtdaky äht taryhynyň başlangyjyny, Mesihniň köpler bilen ähti tassyklan hepdesindäki şol taryhyň soňy bilen baglanyşdyrýar. Mesiheň çokundrylmasy gadymy Ysraýylyň çokundrylmasy bilen sazlaşýar, we bu iki taryh hem Onuň dirilişine şaýatlyk edýär; ol Elli gün soň Pentikostda boljak bol-bereketli ýagynlardan öň, ýagyşyň birnäçe damjasyny üfledi. Musadan Mesihe çenli alfa bilen omeganyň ähli ugry halas ediş suwlarynyň içinde şekillendirilýär.

Bu şägirtleri öwredende, Isa Köne Ähdiň Onuň wezipesine şaýatlyk hökmünde ähmiýetini görkezdi. Häzirki wagtda özüni hristian hasaplaýanlaryň köpüsi Köne Ähdi taşlap, onuň indi hiç hili peýdasynyň ýokdugyny öňe sürýär. Emma bu Mesihniň öwrediji däldir. Ol oňa şonça ýokary baha berýärdi welin, bir gezek şeýle diýdi: “Eger olar Musa bilen pygamberleri diňlemeseler, ölüleriň arasyndan biri direlse-de, ynanmazlar.” Luka 16:31.

“Adam günlerinden başlap wagtyň ahyrky sahnalaryna çenli patriarchalar we pygamberler arkaly gepleýän ses — Mesihniň sesidir. Halasgär Köne Ähtde Täze Ähtdäki ýaly aýdyňlykda açylýar. Pygamberlik geçmişinden gelýän nur Mesihniň durmuşyny we Täze Ähdiň taglymatlaryny aýdyňlyk hem gözelligi bilen görkezýär. Mesihniň gudratlary Onuň ylahylygyny subut edýär; emma Onuň dünýäniň Halasgäridigi baradaky has güýçli subutnama Köne Ähdiň pygamberliklerini Täze Ähdiň taryhy bilen deňeşdirmekde tapylýar.” Asyrlar Islegi, 799.

Ýowel kitabyňa bagyşlanan makalalarda biz “Köne Ähdiň pygamberliklerini Täze Ähdiň taryhy bilen”, şeýle hem häzirki zaman ruhy Ysraýylyň taryhy bilen deňeşdirip geldik. Munuň Köne ýa-da Täze Ähtler bolmagyna garamazdan, ýa-da 1798-nji ýylda başlanan üç perişdäniň taryhy bolmagyna garamazdan, şol setirleriň ählisi “Mesihniň sesi” hökmünde görkezilýär. Mukaddes Kitabyň we Pygamberlik Ruhunyň ýazma şaýatlygy Mesihniň sesidir, Mesihniň sesi bolsa, Hudaýyň Sözi bolan Şonuň sesidir.

Hudaýyň Sözüniň “sesi” — Onuň ýazma Sözünde beýan edilen Hudaýyň habarydyr. Ahyrzamandaky Onuň habary, Ýoýeliň aýdyşy ýaly, öňki ýagşy hem öz içine alýan, onuň yzysüre öňki we soňky ýagşyň gelmegi bilen bagly bolan soňky ýagşyň habarydyr.

Ylhamy kabul eden Ýahýa, köne ýollara dolanýan ýüz kyrk dört müňi aňladýar, çünki ol öz yzyndan gelen bir “ses” eşidýär. Yzdaky bu “ses” Mesihniň Adam atanyň günlerinden bäri gelýän sesidir.

Men meniň bilen gürleşýän sesi görmek üçin öwrüldim. Öwrülip, ýedi sany altyn şemdany gördüm. Ylham 1:12.

Bu aýat birinji bapda bir bölünişi aňladýar, çünki öňki aýada çenli Ýahýa Patmos diýlip atlandyrylýan adada eken, emma on ikinji aýatda ol öwrülýär, şondan beýläk bolsa Ýahýa Asman Mukaddesligindedir. Ol öwrülende muny şonuň üçin edýär, sebäbi onunjy aýatda ol arkasy tarapyndan bir sesi eşidipdi.

Rebbiň gününde men Ruhda idim we arkamdan surnaýyň sesine meňzeş beýik bir ses eşitdim; ol şeýle diýýärdi: «Men Alfa we Omegamyn, birinji we ahyrkydym; görýän zadyňy kitaba ýazyp, ony Aziýadaky ýedi ybadathana iber: Efese, Smyrna, Pergamosa, Týatira, Sardisa, Filadelfiýa we Laodikeýa». Ylham 1:10, 11.

Ýahýa özleriniň arkasyndan Mesihniň sesini eşidýänleri aňladýar. Ol Ýeremiýanyň köne ýollara—erbetleriň ýöremekden ýüz öwren ýollaryna hem-de olaryň gulak asmakdan ýüz öwren duýdurýş surnaýyna—gaýdyp barmak baradaky surnaý habaryny eşidýär. Ýahýa gulak asdy, we onuň arkasyndaky ses özüni Alfa we Omega—täze ýoly köne ýol bilen görkezýän Zat—hökmünde tanatdy.

Yedi şemdanyň ortasynda Adam Ogluna meňzeş biri bardy; aýagyna çenli ýetýän egin-eşik geýnipdi we döşüniň üstünden altyn guşak bilen guşanypdy. Onuň başy hem saçlary ýüň ýaly, gar ýaly ap-akdy; gözleri bolsa ot alawyna meňzeýärdi. Aýaklary peçde gyzdyrylan ýaly lowlap duran arassa бүрүнje meňzeýärdi; sesi bolsa köp suwlaryň şagyldysynyň sesi ýalydy. Onuň sag elinde ýedi ýyldyz bardy; agzyndan iki ýüzli ýiti gylç çykýardy; ýüzüniň keşbi bolsa ähli güýjünde şöhle saçýan güneş ýalydy. Ylham 1:13–16.

On ikinji aýatda Ýahýa yzyna öwrülip, Mesihniň bir görnüşini görýär; hanym Waýt muny Daniýeliň gören Mesih görnüşi bilen, şeýle hem Işayanyň, Ýeremiýanyň, Ezeikieliň we Pawlusyň gören görnüşi bilen deňeşdirýär.

Men Pentikost gününüň wakalarynyň şol pursatdakydan hem has beýik güýç bilen gaýtalanjak wagtyna çyn ýürekden hyjuw bilen garaşýaryn. Ýahýa şeýle diýýär: “Men gökden başga bir perişdäniň inip gelýändigini gördüm; onuň uly güýji bardy; ýer ýüzi onuň şöhraty bilen ýagtyldy”. Soňra, Pentikost döwründäki ýaly, adamlar hakykaty özlerine aýdylýandygyny, her kimiň öz ene dilinde eşider.

“Hudaýa ak ýürekden hyzmat etmegi tüýs ýürekden isleýän her bir janyna täze ýaşayş üfläp berip biler [Adamyň hem-de Ezeikiýeliň süňkler jülgesi], hem-de dodaklara gurbanlyk sypasyndan alnan janly köz bilen degip biler [Işaya], we olary Onuň hamd-senasy bilen

sözleýji edip biler. Müňlerçe sesler Hudaýyň Sözüniň ajaýyp hakykatlaryny yglan etmäge güýç bilen doldurylar. Kekeme dil boşadar [Işaýanyň başga dili], we gorkaklar hakykat ugrunda batyrgaý şaýatlyk etmäge kuwwatly ediler. Goý, Reb Öz halkyna jan ybadathanasyny her bir nejasatdan arassalamaga [Malakiniň lewileri], hem-de Onuň bilen şeýle bir ýakyn baglanyşygy saklamaga kömek etsin welin, olar guýulyp berlen wagty soňky ýagmyra şärik bolsunlar.”

Review and Herald, 20-nji iýul, 1886.

Biziň gözden geçirýän görnüşimiz Mesihniň sesiniň beýanyny hem öz içine alýar. Ýahýa ýüzüni öwürüp, Mesihniň sesini eşidende, ol “köp suwlaryň” sesine meňzeýär. Mesihniň sesi adamlara ýa-da saýlanan bir halka bolan ähti barada aýdanda, ol köp suwlar bilen baglanyşdyrylýar. Daniýel kitabyň ýedinji bapdan dokuzynjy bapa çenli habary 1798-nji ýylda möhürden açyldy, soň bolsa 1989-njy ýylda Daniýeliň onunjy bapdan on ikinji bapa çenli habary möhürden açyldy. 1798-nji ýyl Ulaý derýasynyň sesi bilen, 1989-njy ýyl bolsa Hiddekel derýasynyň sesi bilen baglanyşyklydyr.

Danyýeliň Hudaýdan alan nury aýratyn-da şu ahyrky günler üçin berildi. Onuň Ulaý bilen Hiddekeliň kenarlarynda, Şinanyň beýik derýalarynyň ýanynda gören görnüşleri häzir ýerine ýetirilmek işindedir, öňünden aýdylan ähli wakalar hem tizden-tiz amala aşar.» Testimonies to Ministers, 112.

Iordan derýasy gadymy Ýsraýylyň alfa äht taryhy bilen omega äht taryhynyň arasyndaky baglanyşykdyr. “Iordan” sözi “iniji” diýmegi aňladýar we Mesihe — “beýik Inija” — wekilçilik edýär.

Sizde hem Mesih İsa’da bolan şol pikir bolsun: Ol, Hudaýyň sypatynda bolup, Hudaýa deň bolmagy özüne zor bilen ele alnan bir zat hasap etmän; gaýtam, Öz-Özüni hiç zat edip, hyzmatkäriň sypatyny aldy we adam meňzeşliginde boldy; hem-de görnüşi boýunça adam hökmünde tapylyp, Öz-Özüni peseltdi we ölüme çenli, hatda haçdaky ölüme çenli boýun egiji boldy. Filipililer 2:5–9.

Iordan derýasy Mesihniň — «beýik peseleniň» — nyşanydyr, hem-de Iordan, üzüm bagyny saklamak üçin berlen Hudaýyň saýlanan halkynyň alfa bilen omegadaky taryhynyň arasyndaky baglanyşygy emele getirýär. Musanyň halas ediş suwlary, eger bir jan diňe yzyna öwürlip, «arkalaryndaky sesi» eşitmek islese, eşidilip bilinjek Mesihniň sesini aňladýar; şonda olaryň eşitjek sesi — köp suwlaryň sesidir. Nuhuň tupanyndan başlap, biziň eramyzyň 70-nji ýylynda Iýerusalimiň weýran edilmegine çenli, halas ediş suwlary Hudaýyň äht halky üçin ýol görkeziji nyşanlar hökmünde görkezilýär. Şol ýol görkeziji nyşanlar Hudaýyň in soňky äht halkynyň, bir ýüz kyrk dört müňüň, içki taryhyny aňladýar. Iordan derýasynyň üpjün edýän suw, Iordan derýasynyň gözbaş suwlaryny emele getirýän Hermon daglarynda ýygnanýan çygdan we gardan başlanýar.

Dawudyň derejeler aýdymy. Ine, doganlaryň agzybirlikde bile ýaşamagy nähili ýagşy we nähili ýakymlydyr! Ol başyň üstüne guýlan gymmatly ýag ýalydyr, sakgala, ýagny Harunyň sakgalyna akyp düşýän, egin-eşikleriniň eteklerine çenli inýän ýag ýalydyr; Hermonyň çygy ýaly, Sion daglarynyň üstüne inen çyg ýaly. Çünki Reb şol ýerde berekedi, ýagny ebedi ýaşayşy buýurdy. Zebur 133:1–3.

Şol suwlar hem Pan gowagynyň çuň howdanyny emele getirýär; ol Daniel 11:13–15-däki Paniumda we Petrusyň günlerindäki Kaýsarea Filippide ýerleşýän bir gowagyň içinde ýerleşendir. Iordan derýasynyň baş suwlary hem Pan gowagynyň şeýtany howdanyny emele getirýär. Köp suwlaryň sesi Mesih bilen Şeýtanyň arasyndaky beýik dawalaryň gözbaşynyň Hermon daglarynyň belent depelerinde başlanandygyny aňladýar.

Saňa hem aýdýaryn: sen Petrusyň; men Öz ýygnagymy şu gaýanyň üstünde guraryn; dowzahyň derwezeleri oňa garşy üstün çykyp bilmez. Matta 16:18.

“Hermon” ady “mukaddes, takdis edilen, özüni bagyş eden ýa-da aýratyn edilip goýlan” diýmegi aňladýar we “dowzahyň derwezeleri” bilen beýan edilişi ýaly, ähli suwuň gözbaşy hem-de uly jedeliň başlangyjy bolan Jennetiň nyşanydyr; “dowzahyň derwezeleri” diýen at Isa tarapyndan Kesariýa Filippide bolan wagtynda Panyň gowagyna berlipdi. Şol şertlerde Simun Barýonanyň ady Petrus diýip üýtgedildi. Simun “eşidýän” diýmegi, Barýona bolsa “kepderiniň ogly” diýmegi aňladýar. Simun kepderi görnüşindäki Mukaddes Ruh tarapyndan görkezilen Isanyň çokundyrylmasy baradaky habary eşiden janyň nyşanydy. Mesihniň çokundyrylmasy baradaky habary eşiden hökmünde Petrus üýtgedilýär, bu bolsa 144,000-i aňladýar. Petrus Paniýumda möhürlendi, bu hem Daniýel on birin on üçden on bäşe çenli aýatlarydyr.

Hermonyň suwlaryndan akýan Iordan derýasy, Mesihniň nyşany bolup, beýik aşak iniji öz ýoluny Öli deňizde tamamlayar. Durmuş çygy gelip çykýan Gökden Mesih, Öli deňiz bilen şekillendirilen haç ölümüne çenli aşak indi. Öli deňziň kenary ýer yüzündäki aýykda ýerleşýän in çuň gury ýerdir. Aşak akýan Iordan derýasy, edil Mesihniň haçdaky ölümüne çenli aşak inşi ýaly, ýer yüzündäki in pes suw derejesine çenli düşýär. Durmuş suwundan ölüm suwuna çenli Iordan derýasy Mesihniň gökden haça çenli aşak inişini aňladýar.

Mukaddes Kitap pygamberlikleriniň möhüm temalary suw bilen baglanyşyklydyr, we Mukaddes Kitap pygamberligi Mesihniň sesidir; ol bolsa köp suwlaryň sesidir. Beýik Babilniň ahlaksyz aýaly köp suwlaryň üstünde otyrandyr, we gündogaryň patyşalaryna ýol taýýarlamak üçin Ýewfrat suwlary guradylýar; söwdagärler bilen patyşalar bolsa uzakda durup aglaýarlar, çünki Tarşyş gämileri deňizleriň ortasynda ýok edildi; hem-de Efraýymyň serhoşlarynyň ýalanlaryň astynda gizlenenlerinde kabul eden ölüm ähti, papalyň ýekşenbe kanunynyň joşgunly joşmasy tarapyndan ýatyrylýar.

Aýal Waýt “Şinaryň beýik derýalaryna” salgylananda, ol Tigris we Ýefrat derýalaryny göz önünde tutýar. Şol suwlaryň gözbaşy üçünji we dördünji derýa hökmünde Edenden çykýan derýalar bolup, olary Erem bagyna çenli yzarlap bolýar.

Üçünji derýanyň ady Hiddekeldir; ol Assiriýanyň gündogaryna tarap akýandyr. Dördünji derýa bolsa Ýewfratdyr. Gelip çykyş 2:14.

Hidekel — Tigdir, elbetde, Ýewfrat hem Ýewfratdy, hernäçe häzirki zaman taryhçylary bilen ylahyýatçylar munuň bilen ylalaşmasa-da. Olar Ulaýyň beýik derýa däl-de, Şinarda däl, eýsem Parsda adam eli bilen gurlan ýönekeý bir akaba bolandygyny öňe sürýärler. Şol bir adamzadyň ygtyýarlary hem Şinar bilen baglanyşykly haýsydyr bir ähmiýeti bolan diňe iki derýanyň Tigr bilen

Ýewfrat bolandygyny kesgitleýärler, emma pygamber aýal Ulaý bilen Hidekeli “Şinaryň beýik derýalary” diýip beýan edýär.

Suw hakyndaky habara degişli pygamber zenanyň sözleri häzirki zaman bilermenlerine garşy durýar, edil gadymy bilermenleriň Nuhyň suw hakyndaky habaryna garşy durşy ýaly. Bize iki derýa arkaly görkezilen iki görnüşüň amala aşmak işiniň barýandygy habar berilýär; şonuň üçin hem “Şinaryň iki uly derýasy” arkaly berlen şol iki görnüşüň içindäki ähli zatlar tiz wagtdan ýerine ýetjekdir. Şol derýalar bilen baglanyşykly habar Mesihniň sesidir, çünki Onuň sesi köp suwlaryň sesi ýalydyr. Tigr we Ýewfrat uly pygamberlik temasyny aňladýar, olaryň şaýatlygy bolsa alfa Musa tarapyndan öňe sürülen äht bilen baglanyşyklydyr; şol bir ähti omega Mesih tassyklady.

Pygamberlikde Tigr derýasy Assiriýany, Ýewfrat bolsa Wawilony aňladýar. Bu baglanyşykda olar Ýeremiýa tarapyndan ýolbarslar hökmünde görkezilen iki güýjüň bolup, ilki demirgazyk patyşalygyny, soňra bolsa günorta patyşalygyny ýesirlige alyp gitjekdiklerini aňladýar.

Ysraýyl dargadylan bir goýundyr; ýolbarslar ony kowup dargatdylar: ilki Aşur patyşasy ony iýip gutardy; ahyrda bolsa Babyl patyşasy Nebukadnessar onuň süňklerini döwdi. Ýermeýa 50:17.

Aşur hem-de Bawil, Ysraýylyň haýsy patyşalygy bilen deňeşdirilse-de, demirgazykdaky duşmanlardy we şonuň üçin demirgazygyň galp patyşasynyň — papalyk güýjüniň — nusgalarydyr. Esasan, şol bir medeni gursawdan dörän bu iki güýç tarapyndan şol bir syýasy we dini däpler amala aşyryldy, ýöne Aşuryň syýasy gurluşy döwlet dolandyrylyşyny has köp nygtady, Bawil bolsa, örän meňzeş bolsa-da, ybadathana dolandyrylyşyny nygtady. Butparaz Rim bilen papalyk Rim käbir derejelerde birmeňzeşdir, emma şonda-da butparaz Rim döwlet dolandyrylyşyny, papalyk Rim bolsa ybadathana dolandyrylyşyny aňladýar. Aşur, pygamberlik taýdan Bawil bilen baglanyşykda, döwlet dolandyrylyşynyň patyşalygydy; ondan soň gelen Bawil bolsa, oňa meňzeş bolup, ybadathana dolandyrylyşyny nygtaýan güýjedi. Aşur butparaz Rimi, Bawil bolsa papalyk Rimi aňladýardy. Bu dört güýjüň ählisi-de Hudaýyň mukaddes ýerini we goşunyny depeläp basdy. Aşur Tigr bilen, Bawil bolsa Ýewfrat bilen baglanyşdyrylýar. Bu, Ylham kitabyndaky gündogaryň patyşalaryna ýol taýýarlamak üçin Ýewfratyň guradylmagy bilen ylalaşýar; bu bolsa Kiriň Bawili ýykmaq üçin Ýewfraty başga ugra sowmak işinde nusgalanandyr. Bawil — Ýewfratdyr; Aşur — Tigridir.

Pygamberlikde Demirgazyk patyşasy Ýekşenbe kanuny krizisi döwründe dünýäni basyp alýar we şondan soň ýykylýar, ýöne bu basyp alyş köplenç hemme zady gursap alýan sil hökmünde şekillendirilýär. Assuriýa we Babil arkaly görkezilişi ýaly, Demirgazyk patyşasynyň hekaýasy derýalar bilen nyşanlanýar, çünki bu hekaýa köp suwlaryň sesi arkaly beýan edilýär.

Iki derýanyň arasyndaky ýere Mesopotamiýa diýilýär; bu bolsa “iki derýanyň arasyndaky ýer” diýmekdir. Ol iki derýa Hudaýyň ýüz dönderen halkyny ýesirlige dargadyp, olary temmi etmek üçin ulanýan demirgazyk güýjüni aňladýar. Köp suwlaryň sesiniň goşant goşýan akymalarynyň biri “Padanaram” adynda duş gelýär; bu at diňe Mukaddes Ýazgylarda on gezek agzalýar. Ilkinji gezek onuň agzalşy ähti-peýman bilen baglanyşyklydyr, çünki ol Yshagyň aýaly Rebekanyň gan taýdan köklerini görkezýär. Aýat şeýle diýýär:

Yshak Rebeka aýal edip alanda kyrk ýaşyndady; ol Paddan-Aramly siriýaly Betueliň gyzy, siriýaly Labyň aýal doganydy.

Kyrk ýylyň soňy Musanyň üç şaýatynda Kadeşe, 1863-nji ýyla we Ýekşenbe kanunyna alyp barýandygy görkezildi. Yshagyň nikasy — Mesihiň Ýekşenbe kanunynda ýüz kyrk dört mün bilen baglaşýan nikasyny öňden şekillendirýän äht nikasydyr; bu hem 1863-nji ýyldyr, bu hem Kadeşdir, bu hem kyrk ýyllyk bir äht taryhynyň soňudyr. Ribka bir siriýalynyň gyzydy we siriýaly Labanyň uýasydy (ol bolsa äht taryhynyň indiki neslinde Yshagyň ogly Ýakup bilen baglaşylan ähti bozdy).

Betuel “weýrançylygyň öýi” ýa-da “weýran edijiniň öýi” diýen manyny berýär; şonuň üçin Rebeka “weýran edijiniň öýüniň” gyzydy. Suriýa beýiklik we tekizlik diýen manyny berýär, Padanaram bolsa Mesopotamiýa, ýagny iki aradaky ýurt diýmekdir. Rebeka Assiriýanyň Tigriniň bilen Wawilonyň Ýewfratynyň arasyndaky beýiklik bolan Mesopotamiýadan gelen siriýalylaryň nesil ganyndandy; olar Rebbiň öz dinden dönen goýunlaryny dargatmak üçin ulanan ýolbarslaryny aňladýar. Weýran edijileriň öýi Yshak bilen Rebekanyň nikasynda Hudaýyň öýi bilen birleşdirildi. Padanaramyň ilkinji gezek agzalmagynda, joşup daşýan sil hökmünde beýan edilýän pygamberlikdäki demirgazygyň patyşasyny aňladýan şol iki derýanyň ilkinji gezek Gelip çykyş 25:20-de agzalmagy tötänlik däldir.

Harabalygyň öýüniň Hudaýyň äht halky bilen baglanyşygy Ýakubyň Esawdan gaçyp, daýysy Labananyň ýanyna barandygy we şol ýerde indiki äht nikasyny gazanmak üçin 2520 günün iki döwrüni hyzmat edýändigini bilen dowam edýär. Bir nika Ysraýylyň demirgazyk patyşalygynyň dargadylmagy bilen tamamlanýar, beýleki nika bolsa günorta patyşalygyň dargadylmagy bilen tamamlanýar. Şol iki patyşalygyň degişli dargadylyş döwri 1798-nji ýylda we 1844-nji ýylda tamamlananda, Ýakubyň 2520-niň iki döwrüniň dowamynda zähmet çekip amala aşyran nikasy berjaý boldy, çünki gelin ýigidi 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda nika geldi.

Onda Mesih «ýadaw we argyn» diýmegi aňladýan Lea bilen nikalaşdymy, ýa-da «gowy ýolagçy» diýmegi aňladýan Rahel bilenmi nikalaşdy? Lea bilen Rahel iki synp ýolagçy päk gyzlary aňladýar: biri 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda Ýakuba nikalanmak ýolunda «ýadap argyn düşýän» päk gyz, beýlekisi bolsa şol ýolda «gowy syýahat edýän» päk gyzydyr.

“Olaryň yzynda, ýoluň başynda, ýiti bir nur goýlupdy; bir perişde maňa onuň ‘ýarygije agzybirligi’ bolandygyny aýtdy. Bu nur бүтін ýol boýy şöhle saçýardy we olaryň aýaklaryna ýagtylyk berýärdi, şonuň üçin olar бүдremesinler.”

“Olar gözlerini, edil öňlerinde bolup, olary şähre tarap alyp barýan Isa berk dikip saklanlarynda, aman boldular. Emma köp geçmänkä, käbirleri ýadadylar we şäheriň entek juda uzakdygyny, özleriniň oňa mundan öň girmäge garaşandyklaryny aýtdylar. Şonda Isa Öz şöhratly sag elini galdyryp, olary ruhlandyrdy; Onuň golundan advent toparynyň üstünde tolkun ýaly hereket edýän bir ýagtylyk çykardy, olar bolsa: ‘Alleluia!’ diýip gygyrardylar. Başgalar bolsa, olaryň yzyndaky ýagtylygy oýlanyşyksyz inkär edip, özlerini beýle uzaklara alyp çykaranyň Hudaý dældigini aýtdylar. Şonda olaryň yzyndaky ýagtylyk söndi, aýaklaryny doly garaňkylykda galdyrdy, olar бүдrediler, nyşany hem-de Isany gözden ýitirdiler, we ýoldan gaçyp, aşakdaky garaňky hem-de erbet dünýä inip gitdiler.” Irki Ýazgylar, 15.

1844-nji ýylda Filadelfiýaly Millerit hereketi nika girdi. 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabryndaky nika, Reýçel we Lea tarapyndan şekillendirilen ybadat edýänleriň iki toparyny biri-birinden aýyrýdy. Reýçel 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabryndaky nikä eltýän ýolda üstünlikli ýol geçen bir topary aňladýar, emma Leanyň topary ysgyndan düşdi. Şondan soň olar biri-birinden aýryldy, we üçünji perişdäniň synag prosesi, Hut Gijeki Pygyrşyň synag prosesiniň tamamlanan ýerinden başlandy.

Toý başlanypdy we şondan soň ol doly berkarar edilmeli we synagdan geçirilmelidi. Toý 1846-njy ýylda doly berkarar edildi, hem-de üçünji perişdäniň synag işi başlandy. 1849-njy we 1850-nji ýyllarda Reb Öz galandygyny ikinji gezek ýygnamak üçin Öz elini uzadýardy. Şonda Habakukyň ikinji tagtasy, tabşyryklaryň ikinji toplumynda öňünden görkezilişi ýaly, taryhyň içine ýerleşdirildi. Musa ilkinji toplumu döwenden soň, ikinji toplum tagtalary öňe çykaryldy. 1850-nji ýylyň çyzygysy 1843-nüň ornuny tutdy, we 1850-nji ýylda Hudaýyň täze äht gelni bolan gadymy Ysraýylyň synagy Kadeşe we 1863-nji ýyla tarap dowam etdi.

1856-njy ýylda Hiram Edsonyň galamy arkaly şol iki derýadan has köp suw geldi. Edsonyň galamy arkaly gelen “ýedi gezek” baradaky yşyk, pygamberlik şaýatlygyny Äden bagyndan başlanan şol iki derýa arkaly görkezilen yşykdy. Äden bagy ynsanzadyň Hudaýyň kanunyna garşy gozgalaňynyň nyşanydyr, hem-de Ulai we Hiddekel derýalarynyň suwlarynyň öz ýoluna başlanýan ýeridir. Olar äht taryhynyň içinden geçýärler, çünki gozgalaňyň nyşany bolan şol Bag, şol bir wagtyň özünde Adam bilen Howanyň üstündäki injir ýapraklarynyň ýerine geým üpjün etmek üçin bir guzynyň soýlan ýeridir. Äht taryhy Adam bilen Hudaýyň arasyndaky ýaşayş ähti bilen başlanýar. Durmuş agajy bilen nyşanlanan şol äht, Adam bilen Howanyň bozulan ähtine eltdi; bu bolsa dünýäniň binýadyndan bäri soýlan Guzynyň ýalaňaç we ýiten şol jübüt üçin geým üpjün eden pursatynda ýaşayşyň täze ähtini başlatdy. Şol Bagdan akyp çykýan iki derýa ahyrsoňunda Hudaýyň terbiýe taýagy hökmünde ulanýan güýçleriniň nyşanlaryna öwrülýärler.

Eý, Assuriýa, Meniň gahar-gazabymyň hasasy, olaryň elindäki taýak hem Meniň gaharymdyr. Men ony ikiýüzli millete garşy ibererin, we gahar-gazabymyň halkyna garşy oňa talamaga, олјаны алмага we olary köçeleriň palçygy dek depeläp geçmäge buýruk bererin. Işaya 10:5, 6.

Şol iki derýa Ädem bagyndan çykyp, Rebekanyň nesil ugruna we onuň Yshak bilen baglaşan ähtli nikasyna, soňra-da Ýakuba ýetdi; ol ýerde şol iki derýanyň suwy ýedi döwrüň iki aýratyn tapgyry hökmünde görkezilýär. Soňra, şol bir iki derýa Danyýelyň soňky alty babyndan akyp geçýär; ol ýerde her derýa üç baby aňladýar. Bir derýa ýedinji, sekizinji we dokuzynjy baplarda möhürden açylan bilim artşyny aňladýar, beýleki derýa bolsa onunjy, on birinji we on ikinji baplarda möhürden açylan bilim artşyny aňladýar.

Ýedinji, sekizinji we dokuzynjy baplar Ulai baradaky görnüş hökmünde görkezilýär, onunjy, on birinji we on ikinji baplarda bolsa Mesih şuna meňzeş görnüşde beýan edilýär. Üç bapda beýan edilen iki derýa görnüşiniň ikisinde-de Mesih suwuň üstünde duran hökmünde görkezilýär.

Şeýle boldy: men, hut men Danyýel, bu görnüşi görüp, onuň manysyny gözläp ýörkäm, ine, meniň öňümde adam görnüşinde biri durdy. Soňra men Ulai derýasynyň iki kenarynyň arasyndan bir adamyň sesini eşitdim; ol gygyryp: «Gabriýel, bu adama görnüşe düşünmegi üpjün et» diýdi. Danyýel 8:15, 16.

Onunjy bapdaky Mesihniň görnüşü Ýohannanyň Ylham kitabynyň birinji babynda gören görnüşine meňzeşdir, we Danyýeliň sekizinji bapdaky görnüşinde Palmoni suwlaryň üstündedir, edil on ikinji bapda bolşy ýaly; şol ýerde Ol zygyr ketenden geýnen eken.

Jebraýylyň sapar eden wagtynda pygamber Danyýel mundan beýläkki görkezmäni kabul etmäge ukyply däl; emma birnäçe ýyldan soň, entek doly düşündirilmän galan meseleler barada has köp bilmegi isläp, ol ýene-de ýagtylyk we paýhas diläp, özüni Hudaýy gözlemäge berdi. “Şol günlerde men, Danyýel, doly üç hepde ýas tutdum. Men ýakymly çörek iýmedim, agzyna et-de, çakyr-da almadym, asla özümi ýag bilen ýaglamadym.... Soňra gözlerimi galdyryp seretdim, ine, zygyr geýnen bir adam bardy; onuň bili Uphazyň sap altyny bilen guşalypdy. Onuň bedeni hrizolit ýalydy, ýüzi ýyldyrymyň görnüşü ýalydy, gözleri ot çyralary ýalydy, gollary we aýaklary ýylmanan бүрүнjiň reňki ýalydy, sözleriniň sesi bolsa köpçüligiň sesine meňzeýärdi.”

Hudaýyň Oglyndan pes bolmadyk bir Şahs Daniela göründi. Bu beýany Patmos adasynda Mesih özüni Ýahýa açan wagty berlen beýana meňzeşdir. Rebbimiz indi başga bir asman habarçysy bilen bilelikde, ahyrky günlerde nämeleriň bolup geçjekdigini Daniela öwretmäge gelýär. Bu bilim Daniela berildi we dünýäniň soňky döwürleri gelen bizler üçin ylham arkaly ýazga geçirildi.” Review and Herald, 1881-nji ýylyň 8-nji fewraly.

Onunjy bapdaky Hiddekel görnüşinde Mesih suwuň üstündedir, zygyr geýimdedir; Ulai görnüşinde-de Ol suwuň üstündedir. Ylham birinji bapdaky görnüş Ulai we Hiddekel görnüşlerinde beýan edilen görnüş bilen gabat gelýär; şol ýerde Uayt uýamyz munuň “Hudaýyň Oglyndan başga hiç kim dældigini” aýdýar. Ylham onunjy bapdaky perişdäni tanadanda bolsa, ol perişdäniň “Isa Mesihden başga hiç kim dældigini” aýdýar. Ylham onunjy bapdaky perişde elini göge galdyryr we baky ýaşayan Zat bilen ant edýär; bu bolsa on ikinji bapdaky Mesihniň görnüşü bilen baglanyşyklydyr, Ol hem iki elini göge galdyryp, baky ýaşayan Zat bilen ant edýär. Ylham onunjy bapda Ol hem suwuň, hem gury ýeriň üstündedir.

Derýanyň «iki kenarynyň arasynda» bar bolan zat suw bolup durýar, we Daniel «kenarlaryň arasynda bir adamyň sesini» eşitdi; şonuň üçin ses suwuň üstündäki adamdan gelýärdi, we ol ses Ulai derýasynyň suwlarynyň sesi bolupdy.

Birinji aýyň ýigirmi dördünji gününde men beýik derýanyň, ýagny Hiddekeliň, kenaryndakam, gözlerimi ýokary galdyryp seretdim, ine, zygyr geýnen, biline Ufazyň sap altyny guşalan bir adam bardy. Onuň bedeni hrizolit ýalydy, ýüzi ýyldyrymyň peýda bolşy kimin, gözleri ot çyralary ýaly, gollarydyr aýaklary ýalpyldap duran бүрүнç reňkinde, sözleriniň sesi bolsa köplügiň sesi ýalydy. ...

Emma sen, eý Daniýel, bu sözleri ýap we kitaby ahyzamanynyň wagtyna çenli möhürle; köpler o ýana-bu ýana gezip ýörerler, we bilim artar. Soň men, Daniýel, seretdim, ine, ýene iki kişi durdy: biri derýanyň kenarynyň bu tarapynda, beýlekisi bolsa derýanyň kenarynyň ol tarapynda. Olaryň biri derýanyň suwlarynyň üstünde duran, zygyr mata geýnen adama şeýle diýdi: «Bu täsinlikleriň soňuna çenli näçe wagt bolar?» Men derýanyň suwlarynyň üstünde duran, zygyr mata geýnen adamy eşitdim; ol öz sag elini hem çep elini hem göge galdyryp, ebedi ýaşayan Hudaýyň adyndan kasam edip şeýle diýdi: «Bu bir wagt, wagtlar we ýarym

wagt dowam eder; mukaddes halkyň güýjüni dargatmagy tamamlananda, bu zatlaryň ählisi hem tamam bolar».

Men eşitdim, emma düşünmedim; soň men: “Eý, Rebbim, bu zatlaryň ahyry näme bolar?” diýdim. Ol hem diýdi: “Ýoluňa dowam et, Daniýel; çünki bu sözler ahyrzamanyň wagtyňa çenli ýapyk we möhürli saklanyp goýlandyr. Köpler päklenip, ak edilerler we synagdan geçirilerler; emma erbetler erbetlik ederler; erbetleriň hiç biri düşünmez, ýöne paýhaslylar düşünerler.” Daniýel 10:4–6; 12:4–10.

Uayty Waýtynyň kesgitleýşi ýaly, Şinaryň beýik derýalary ikisi-de Mesihiniň suwuň üstünde durup gürleýän bir görnüşine baglydyr, çünki Onuň sesi köp suwlaryň şaglamasy ýalydyr. Iki görnüşde-de “näçe wagta çenli” diýen sorag berilýär. Şeýle hem iki derýa Daniýeliň sekizinji bapdaky “sorag we jogap” beýanynda görkezilýär; şol beýany Adwentizmiň merkezi sütüni we binýadydyr. Ol ýerde bu iki derýa mukaddes ýeriň hem-de goşunyň dargadylyşynyň we depeleme astyna salnyşynyň “ýedi wagtyň” nyşanlarydyr. Bu iki derýa ilki Hudaýyň temmi beriji taýagy hökmünde öz wezipesini ýerine ýetirýär, soňra bolsa birinji perişdäniň Millerit taryhyna akyp girýär; şol ýerde Uilýam Miller özüniň ilkinji pygamberlik gymmatbahaly daşyny, ýagny Lewiler 26-daky “ýedi wagt” çyzygyny açyp tapdy. Bu iki derýa 2520 ýylyň iki dargadylyşyny aňladýar; olar Assiriýanyň we Wawilonyň iki ýolbarsy tarapyndan amala aşyryldy, şol ýolbarslar Tigr we Ýewfrat bilen, elbetde, Rebekaň daýyzgöwünleri bolan Lea we Rahel bilen hem görkezilýär; olaryň ähtli nikasy Yshagyň kyrk ýaşyndaka bolup geçdi, bu bolsa Gelip çykyş 2520-de ýazga geçirilendir.

Miller diňe 1844-nji ýylda 2300 ýyllyk pygamberlik bilen ýerine ýetirilen “ýedi wagt” dargadylyşyny günorta patyşalygy bolan Ýahuda garşy beýan etdi. 1856-njy ýylda “ýedi wagtyň” “täze çakyry” şol bir dargadylyşy demirgazyk patyşalyk üstünde kesgitlep, onuň 1798-nji ýylda tamamlanandygyny görkezdi. William Milleriň ilkinji pygamberlik açyşy hökmünde Ýewfrat derýasynyň suwy birinji perişdäniň taryhynda alfa taglymaty hökmünde geldi. Ulaý derýasynyň suwy üçünji perişde bilen geldi. Milleriň alfa açyşy Ulaý derýasy bilen şekillendirilen ýedi wagt bolup, Hiram Edsonyň omega açyşy Hiddekel derýasy bilen şekillendirilen ýedi wagt boldy.

2520 her bir patyşalyk üçin birmeňzeş bolan döwrüň dowamlylygyny aňladýar, ýöne ol kyrk alty ýyl tapawut bilen başlanýar we tamamlanýar. 1798 ahyrzamanyň wagtyny we Ylham on dördüň birinji perişdesiniň gelşini belleýär. 1798 Assiriýanyň ýolbarsy tarapyndan demirgazyk patyşalyga getirilen 2520 ýyllyk dargadylyşyň ýerine ýetmesidir. 1844 günorta patyşalyga getirilen “ýedi wagt”yň ýerine ýetmesidir we ol Wawilonyň ýolbarsy bilen şekillendirilýär. Iki derýa birinji we ikinji perişdeleriň habarlarynyň taryhynyň başy bilen soňuny kesgitleýän çäklerdir; bu taryh 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda, üçünji perişdäniň gelşi bilen tamamlandy, şol wagtda hem ýedinji surnaý, hem-de şatly ýyl surnaýy nusgalyk bolmadyk Ýaraşdyryş gününde ýaňlandyryldy.

Soňra ýedinji aýyň onunjy gününde, ýagny ýaraşyk günü, sen şatlyk ýylynyň surnaýsyny caldyrarsyň; surnaýy ähli ýurduňyzda caldyrarsyňyz. Levitler 25:9.

Ýedinji surnaýyň ýaňlanmagy, Mesihiniň Öz Hudaýlygyny adamzat bilen birleşdirmekdäki işiniň nyşanydyr we bu, Ulai derýasynyň görnüşindäki 2300 ýyl bilen şekillendirilýär; ýubileý

surnaýynyň ýaňlanmagy bolsa, bozulan we Hudaýyň halkynyň başyna getirilen ýer baradaky ähtiň nyşanydyr — muny Daniýel Musanyň lagnaty we kasamy diýip atlandyrdy, Musa bolsa muny “Hudaýyň ähtiniň dawasy” diýip atlandyrdy.

Hawa, tutuş Ysraýyl Seniň kanunyňy bozdy, hatda Seniň sesiňe gulak asmazlyk üçin ýüz öwrüp gitdi; şonuň üçin, Hudaýyň hyzmatkäri Musa kanunynda ýazylan nälet hem ant biziň üstümize guýuldy, çünki biz Oňa garşy günä etdik. Daniel 9:11.

“Musa kanunynda” ýazylan “nälet” bilen “ant”, Lewiler kitaby ýigrimi altynjy bapdaky “ýedi esse”dir. “Ant” diýip terjime edilen söz, Lewiler kitabynda “ýedi esse” diýip terjime edilen şol bir ýewreý sözüdir. Ýigrimi başinji bapdaky ähtiň andyny bozmagyň näleti, ýigrimi altynjy bapda beýan edilýär; şol ýerde Musa bu näleti ähtiň “jedeli” diýip atlandyryr.

Şonda Men hem size garşy hereket ederin we günäleriňiz üçin sizi ýene-de ýedi esse jezalandyraryn. Üstünize gylyç indererin; ol Meniň ähtimiň aryny alar. Şeýle-de siz şäherleriňiziň içinde üýşenişiňizde, araňyza mergi ibererin; şonda siz duşmanyň eline tabşyrylar syňyz. Lewiler 26:24, 25.

Reb Assiriýanyň ýolbarsynyň gylyjyny b.e.ö. 723-nji ýylda demirgazyk patyşalygyň üstüne getirip, olary “jezalandyryp”, “duşmanyň eline” berdi. Kyrk alty ýyl soň, b.e.ö. 677-nji ýylda günorta patyşalyk Musanyň näletini duýdy. Musanyň näleti ähtiň dawasy bolup durýar. Kyrk alty ýylyň dowamynda Mesopotamiýanyň ýolbarslary goşuny aýyrmak we aýak astyna salmak üçin Hudaý tarapyndan ulanyldy. Şol kyrk alty ýyllyk döwrüň ahrynda Nebukadnesar mukaddesligi ýok etdi. Daniýeliň sekizinji bap, on üçünji aýatdaky soragyndaky goşun kyrk alty ýyllyk döwrüň dowamynda duşmanlary tarapyndan gul edildi; bu döwür mukaddesligiň ýok edilmegi bilen tamamlandy, çünki bu hem on üçünji aýatda aýak astyna salynmaly beýleki mesele bolupdy. Şol derýalar degişlilikde 1798-nji we 1844-nji ýyllara ýetende, bir goşun ybadathana hökmünde ýygnaýypdy, sebäbi goşun bir beden bolup, beden hem bir ybadathanadyr. Şol döwrüň ahrynda kyrk alty ýylyň dowamynda bina edilen ybadathana, Ylahylygyň adamzat bilen nikasynda asmandaky ybadathana bilen birleşmelidi. Nika iki ybadathananyň arasynda bolýar, Hudaýyň birleşdiren zady bolsa aýry bolmaly däl.

Tigr derýasynyň suwy 1798-nji ýyla, Ýewfrat derýasynyň suwy bolsa 1844-nji ýyla gelip ýetdi. Üçünji perişde gelmezinden öň az salym öň ikinji perişde geldi, şondan soňra 1844-nji ýylyň 12–17-nji awgustynda Nýu-Hempşiriň Ekseter şäherindäki çadyr ýygnaýynda Ýary gije Gykylygynyň habary döküldi. “Exeter” “suw galasy” diýmegi aňladýar, hem-de şol çadyr ýygnaýynda Massachusetts ştatynyň Watertaun şäherinden bolan bir topar tarapyndan dikilen başga bir çadyrda galp ýygnak geçirildi. Uýam Waýtyň aýdysyna görä, Erem bagyndan gözbaş alan suwlar Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň gündogar kenarýakasy boýunça “deňiz joşguny” kimin ýaýradyljakdy. Şol deňiz joşgunyna itergi beren ýer titremesi Erem bagynda, Şeýtan adamzady ýeňen wagty bolup geçdi; bu bolsa Erdemde şeýle bir seýsmiki tolgunyşyga sebäp boldy welin, onuň tolkunlary Millerit taryhynyň Ýary gije Gykylygyna çenli ýetdi. Şol deňiz joşguny ýüz kyrk dört müňüň taryhynda Ýary gije Gykylygyna akyp girýär, we Adamyň günäsiniň ýer titremesinde başlan tolkun Ylham kitabynyň on birinji babyndaky ýekşenbe kanunyň ýer titremesine çenli ýetýär.

Mesihini sesi köp suwlaryň sesidir, we birleşen şol suwlar ahyrky ýagmyryň habaryny emele getirýär. Işaya bilen onuň ogly Şeýarýaşub ýedinji babyň üçünji aýatynda ýokarky akabadan gelýän howzuň ýanynda durup, ýüz kyrk dört münüň möhürleniş döwründe ahyrky ýagmyryň habaryny hödürleýärler. Şol ýerde Işanyň akylsyz we pis patyşa Ahaza garşy aýdýan yglaýyşy şeýle: Reb Ahazyň üstüne Aşşuryň suwlaryny, patyşa Senaheribi iberer, we onuň suwy boýun derejesine çenli galar.

Reb maňa ýene şeýle diýdi: Bu halk ýuwaş akýan Şiloah suwlaryny ret edip, Resin bilen Remalyňyň ogluna şatlanýandygy sebäpli, indi ine, Reb olaryň üstüne derýanyň güýçli we köp suwlaryny, ýagny Aşşur patyşasyny we onuň ähli şöhratyny getirýär; ol öz ähli hanalaryndan aşyp geçer, ähli kenarlaryndan joşup çykar. Ol Ýahudanyň içinden geçer; joşup-da aşar, boýna çenli ýeter; eý, Immanuel, onuň ganatlarynyň gerimi seniň ýurduň giňligini doldurar. Işaya 8:5–8.

Ahaz Reb tarapyndan “iberilen” suwlary ret etdi, şonuň üçin Reb Ahaza Assiriýanyň suwlaryny “iberdi”. Ahaz “Rezin bilen Remaliahanyň oglunyň” birleşigine “begenýärdi”. Ahaz Resin bilen Remaliahanyň ogly arkaly şekillendirilýän galp ahyrky ýagyş habaryna “begenýär”.

Rezin we Remalyňyň ogly, ýagny demirgazyk patyşalygyň patyşasy Peka, Işany we onuň oglunyň galp garşylygyny aňladýar. Akmak hem-de erbet patyşa Ahaz Ýsraýylyň demirgazykdaky on taýpasy we Siriýa tarapyndan görkezilen birleşige “şatlanýar”; bu bolsa Ýekşenbe kanunynda ybadathana bilen döwletiň bikanun gatnaşyklarynyň görnüşidir. Ahaz şatlanýar, çünki utanç bilen şatlyk soňky ýagşyň çekişmesinde görkezilenlere ýüzlenmek üçin ylham tarapyndan ulanylýan biri-birine garşy iki duýgudyr. Ýermeýa kiçi kitaby iýende, ol onuň ýüreginiň şatlygy we guwanjy bolupdy, we Ýoel Hudaýyň halkynyň hiç haçan utanmajakdygyny bize habar berýär. Ahaz, Laodikeýaly hökmünde, kördür; şonuň üçin ol galp suw habaryna şatlanýar we Işanyň hakyky suw habaryny ret edýär. Ol demirgazygyň patyşasynyň joşguny tarapyndan görkezilen galp soňky ýagyş habaryna bil baglaýandygy üçin utanmalydy, emma ol Şiloahyň habaryny ret etdi.

Işaya kitabyň sekizinji babyndaky Şiloah habary ahyrky ýagşyň habarydyr. Şiloanyň howdany Täze Ähtde Siluam howdany hökmünde görkezilýär. Ýewreý ýa-da grek dilinde onuň manysy “iberilen” diýmekdir. Mesihini Mukaddes Ruh “ibermegi” üçin onuň gitmegi maksada laýykdy. Işaya bilen Ahaz Şiloah howdanynyň ýanyndadyrlar, we synag şeýle esasyda durýar: Işaya we onuň ogly arkaly görkezilýän Şiloah howdanyna iman etmekmi, ýa-da Retsin bilen Remalyňyň ogluna iman etmekmi? Ahaz iki suwuň arasynda saýlaw edýär, Şiloah suwlarymy ýa-da Aşur patyşasynyň suwlarymy. Ahaz Retsin bilen Remalyňyň ogly arkaly görkezilýän birleşige we habara begendi, şonuň üçin hem öz höküm edilşinde ýuwaş akýan suwuň deregine, weýrançylygyň silini kabul etdi. Onuň höküm edilşi demirgazygyň patyşasy bütün dünýäni sil ýaly basyp geçýän Ýekşenbe kanuny aňladýar. Bu Ýekşenbe kanunundan başlap şeýle bolýar, şol wagt Ýarygije Gykylygynyň sili hem dünýäni gaplap geçýär.

Ahas demirgazykdaky on taýpanyň we Siriýanyň bileleşigine şatlanýar, şeýlelik bilen-de, Hudaýyň Sözüniň içinde duş gelýän her bir bikanun bileleşik arkaly şekillendirilýän, ybadathana bilen döwleti birleşdirýän habara şatlanýar. Işaya Filadelfiýaly birini, Ahas bolsa Laodikiýaly birini

aňladýar. Mesih kör adamy — Siluam howdanyndaky bir Laodikiýalyny — sagaldanda, Işanyň şaýatlygyny Öz şaýatlygy bilen baglanyşdyrýar.

Isa geçip baryarka, dogabitdi kör bir adamy gördi. Şagirtleri Ondan sorap diýdiler: «Mugallym, bu adamyň kör dogulmagyna kim günä etdi — özi-mi ýa-da ata-enesi?»

Isa oňa şeýle jogap berdi: «Bu adam hem günä etmändir, onuň ata-enesi hem; emma bu onuň üstünde Hudaýyň işleriniň aýan bolmagy üçindir. Men gündizkä meni Ibereniň işlerini işlemelidirin; hiç kim işläp bilmejek gije gelýär. Men dünýäde boldugymça, dünýäniň nury Men». Şeýle aýdandan soň, ýere tükürdi-de, tüküliginden palçyk ýasady we kör adamyň gözlerine şol palçygy çaldy. Soňra oňa: «Bar-da, Siluam howzunda ýuwun» diýdi. (Siluam diýmek «Iberilen» diýmekdir.) Şeýlelikde, ol gidip ýuwundy we gözleri açylan halda geldi.

Şonuň üçin goňsular hem-de öň onuň kördigini görüp ýörenler şeýle diýdiler: «Diläp oturan şol adam şu dälmi?» Käbirleri: «Şol özidir» diýdiler; başgalary bolsa: «Ol oňa meňzeýär» diýdiler. Emma ol: «Şol men» diýdi. Şonuň üçin olar oňa: «Gözleriň nädip açyldy?» diýdiler.

Ol jogap berdi-de diýdi: Isa diýlip atlandyrylýan bir adam palçyk ýasap, gözlerime çaldy we maňa: “Siluam howzuna git-de ýuwun” diýdi; men hem gidip ýuwundym, şonda gözüme geldi. Ýahýa 9:1–11.

Kör adam, akylsyz hem erbet patyşa Ahaz bilen bilelikde, ynamyny Siluam howzuna goýjakmy ýa-da Assiriýanyň siline goýjakmy diýip synagdan geçirilýär. Kör adam özüniň kördigini bilýär, emma Ahaz baýdyr, mal-mülki köpелendir we hiç zada mätäç däl. Ahaz soňky ýagşyň howzundaky akylsyz gyzdyr, kör adam bolsa akylly gyzdyr. Iberilen ýerden gelýän suwlar, ýa-da Assiriýadan iberilýän suwlar — synagdyr.

Howuz — suwuň ýygnaýan ýeridir, we pygamberlik taýdan howuz, Mesihniň sesini aňladýan ähli “suwlaryň” dürlüçe akymalarynyň, derýalarynyň, çeşmeleriniň, deňizleriniň, ummanlarynyň, kölleriniň, ýagşynyň we şeheleriniň bir ýere jemlenýän ýeridir. Soňky ýagşyň howuzy ýokarky howuzdan akyp gelýän suw arkaly emele gelýär. Howuz synagyň çägendäki soňky ýagşy habaryny aňladýar. Ahaz ýuwaş akýan suwlary ret etdi, emma kör adam howuz bilen baglanyşykly habara boýun egdi. Isa Öz Hudaýlyk tebigatyndan “tükürük” hökmünde görkezilen bir bölegini alyp, ony palçyk bilen birleşdirdi; bu bolsa Mesih tarapyndan İn Mukaddes Ýerde amala aşyrylýan Hudaýlygynyň ynsanlyk bilen birleşdirilmegini aňladýar.

Mesih ýere tükürüp, tüküligi bilen topragy garyşdyryp palçyk emele getirdi. Ol ylahylygyny we ynsanlygynyň birleşmesiniň habaryny kör adamyň gözlerine çalmak üçin ulandy. Ylahylygyny we ynsanlygynyň birleşmesi bilen aňladylýan habar 1888-nji ýylyň habarydyr, we ol adamy Laodikiýanyň ýagdaýyndan Filadelfiýanyň ýagdaýyna özgertmek üçin niýetlenendir. Emma bu habar ynsan gatnaşygyny talap edýär. Olar howdana gitmeli, soň bolsa ýuwunmaly.

Ählisi günä etdi we Hudaýyň şöhratyndan mahrum boldy, emma Isa kör adamyň-da, onuň ata-enesiniň-de günä etmändigini aýtdy. Isa kör adamyň ýagdaýyndan günäni kime ýüklemelidigi baradaky meseläni aradan aýyrýar we ony Rebbi şöhratlandyrmak üçin ýokary galdyrylan adam hökmünde görkezýär; Mukaddes Kitabyň pygamberliklerinde “Hudaýyň işleri aýan bolsun” diýen

maksat bilen ýokary galdyrylan pygamberlik adamy bolsa, Laodikiýadan Filadelfiýa geçiş eden erkeklerden we aýallardan düzülen nyşandyr. Nyşan — Hudaýyň işleriniň aýan bolýan ýeridir, çünki Onuň işi Ylahylygy ynsanlyk bilen birleşdirmekdi (toýun melhemi bilen nyşanlanan ýaly), şol işiň baýraklary bolsa diňe Laodikiýa habaryny eşidenler däl, eýsem şol habardaky görkezmä eýerenlerdir. Kör adama berlen görkezme gidip ýuwunmakdy. Ol görüp başlandan soň, Hudaýy şöhratlandyrmaga çalyşmaga mätäç däl; onuň töweregindäki ýagdaýlar muny amala aşyrdy.

Ol Mesihniň ýakynlaşmagy bilen başlandy, soň bolsa Mesihniň işi geldi. Mesihniň adamzat bilen baglanyşyklylykda asman mukaddes ýerindäki in soňky işi, adamy öli gury süňkleriň jülgesinden, ýa-da köçelerde öli ýatan ýagdaýyndan, ýa-da бүтінleý kör halyndan üýtgedip-döretmekdir. Onuň in soňky işi Öz halkyny Öz keşbine görä täzedan ýaratmakdyr, we bu edil Adamy ýer topragyndan ýaradyp, soňra onuň içine ýaşayş demüni üflediği wagtyndaky işiň hut özüdür. In soňky iş ilkinji işdir, çünki Ol ilki palçygy ýasady, soňra şol palçygy Öz Ruhunyň ýaşayşy bilen mesihledi. Adamda Ruh Onuň demi boldy, kör adamda bolsa ol suw boldy. Ezikieliň öli süňkler jülgesinde bolsa bu bedeni emele getiren jemleýji habardy. Soňra dört ýeliň habary bedeniň üstüne üflenildi, we şondan soň ol beýik bir goşun bolup aýaga galdy.

Kör adam heniz körkä, İsa ony gördü ve soňra oňa jaýnadadı. Ol kör adamğa Öz şägirtleri kötergen sorawdın mätinde jaýındady, osı arqılı suretteudiň tiisti payğambarlıq ornın ornatuğa mümkindik beredi. “Qudaydın isteri” — Kiäl Kitaptağı ärtürli kuägerlik sızıqtarı boyınşa payğambarlıq rämiz. Jazbalardağı “Qudaydın isteri” degendiň ärbir körinisi keyingi jañbır waqtında orındaladı. İsa oqığanın mätin soñğı habar twrğısınan qoyıp otır, ol Malahidın soñğı ayattarında İliyas arqılı beynelegen.

Ata-eneler bilen kör çaga günäkärler hökmünde ýazgarylmaýar, çünki bu Hudaýyň ajaýyp işleriniň wagtydyr, we şol wagtda ata-eneleriň ýürekleri hem-de çagalaryň ýürekleri önde duran meseläni görmek üçin öwrüler. Mesele bolsa şudur — kör Laodikiýaly adamyň mesh edilen Filadelfiýaly adama öwrülip-öwrülmandığı. In soňky ýagşyň döwründe ata-eneleriň hem-de çaganyň önünde duran mesele hut şudur, çünki bu hem höküm wagtydyr. Höküm wagty bolsa Ybraýymyň äht pygamberligine görä üçünji we dördünji nesilleriň dowamynda amala aşyrylýar. Kör adam in soňky, ýagny dördünji nesildir, onuň ata-enesi bolsa üçünjidir. Şol döwürde Ylýas habary maşgalalary Şilwam howdanynyň habaryny kabul etmäge ýa-da ret etmäge mejbur boljak ýagdaýlara salýar. Akmak we pis patyşa Ahaz şol howdanyň habaryny ret etdi, ýöne kör adam kabul etdi. Malakiniň Ylýas habary Rebbin beýik we gorkunç gününden öňki näletin mazmunynda ýerleşdirilendir.

İsa biziň garap duran ýagdaýymyzy tertibe salanda, gudratyň maksadynyň jemlemesinde Onuň şol wagıt işlemelidigini hem goşdy, çünki hiç bir adamyň işläp bilmejek wagty geler. Onuň ýüzlenen işi gündiziň ýagtylygynda bolup geçýär, işiň soňy bolsa gije hökmünde şekillendirilýär. Onuň ýüzlenmesi synag möhletiniň tamamlanmagyna degişlidir.

Ol höküm işini tamamlanda, Ol ruhany geýimlerini çykaryp, ar alyş geýimlerini geýýär. Ol heläk boljaklar bilen gutulanlary aýyrmak işini tamamlanda, gutulyş işi tamamlanýar. Synag möhleti ýapylýar, indi hiç kimsäniň işläp bilmejek gijesi bolýar. Mesihniň habary diňe bir kör adama

gönükdirilen Laodikýa habary bolman, eýsem synag möhletiniň ýapylmagynyň golaýlygy şertinde ýerleşdirilen Ylýas habarydy; bu bolsa, Mesihniň janlary halas etmek üçin işlemäge mukaddesleşdirilen höwesidir.

Ilki bilen Mesih kör adama golaýlady, soň melhemi taýýarlap ony çaldy, soňra bolsa kör adamyň özi üçin etmeli bir iş boýunça görkezme berdi; şonuň ýaly-da, örän möhüm bolan zat şudur: ol bu işi ýerine ýetirmäge girişen mahaly, onuň gözi açylýar. Ol göreninden soň, kör Laodikeýaly ýagdaýyndan Filadelfiýaly ýagdaýa öwrülýär. Şol iki ýygnaýyň özgermeli döwri başlangyçda 1856-dan 1863-e çenli amala aşyryldy.

Şol döwür bugdaý bilen haşal otlaryň aýrylyşygyny hem-de ondan soň nyşan hökmünde ýokary galdyrylýan ýüz kyrk dört müňüň ahyrky möhürlenişini aňladýar. Kör adam derrew köpçüligiň üns merkezine öwrüldi — haçanda ol Laodikiýaly ýagdaýdan Filadelfiýaly ýagdaýa geçeninde. Kör adam ýüz kyrk dört müňdür, erbet we akmak patyşa Ahaz bolsa Rebbiň agzyndan çykarýlyp taşlanan öňki äht halkydyr. Taryhyň şol bir pursatynda Isa ýa tüküligini ulanyp, Öz täze äht halkyny mesihleýär, ýa-da köne äht halkyny Öz agzyndan tükürüp çykarýar.

Bu pikirleri indiki makalada dowam etdireris.

“Gelip ýetýän Krizis”

Çäksiz Olan ähli milletler bilen hasabyny ýalňyşsyz takyklykda ýöredýär. Onuň rehimdarlygy toba çagyryşlary bilen hödürlenýän mahaly, bu hasap açyk galar; emma Hudaýyň bellän belli bir çägene ýetilende, Onuň gazabynyň hyzmaty başlanýar. Şonda hasap ýapylýar; ylahy sabyr gutarýar; olaryň hatyrasyna rehim üçin indi mundan beýläk towakga edilmeýär.

Pygamber uzak asyrlara nazar salyp, biziň döwrümiziň öz görnüşine getirilenini gördi. Bu döwrüň milletleri deňi-taýy bolmadyk merhemetleriň kabul edijileri boldular. Asmanyň bereketleriniň iň saýlananlary olara berildi; emma artýan tekepbirlik, açgözlük, butparazlyk, Hudaýa masgaralyk hem-de pes derejeli nankörlük olaryň garşysyna ýazylydyr. Olar Hudaý bilen bolan hasabyny çalt ýapyp barýarlar.

Dini dünýäde uly aljyraňňylygyň we bulaşyklygyň boljak günleri örän çalt ýakynlaşýar. Hudaýlar kän we rebler kän bolar; taglymatyň her hili şemaly öwser; we Şeýtan, perişde egin-eşiklerine bürenip, eger mümkin bolsa, hatda saýlananlaryň özlerini-de aldar.

Hakyky takwalyga we mukaddeslige bildirilýän umumy äsgermezçilik, Hudaý bilen janly baglanyşygy bolmadyk adamlaryň Onuň kanunyna bolan hormatyny ýitirmegine getirýär. Ylahy kanuna bolan hormatsyzlyk has aýdyň ýüze çykdygyça, onuň berjaý edijileri bilen dünýäniň hem-de dünýäni söýýän ybadathanaň arasyndaky tapawutlandyryş çyzygy has-da anyk bolar. Hudaýyň parzlaryna bolan söýgi bir toparyň arasynda beýlekileriň olara bolan äsgermezçiligi artdygyça artýar.

Beýik MEN BAR öz kanunyny aklýar. Ol ony tupandyr güýçli ýellerde, joşgunly suwlarda, ýer titremelerinde, gury ýerde-de, deňizde-de howplaryň arasynda ýatyrýanlara ýüzlenýär. Häzir Onuň halkynyň özleriniň ýörelgä wepalylygyny görkezmeli wagtydyr.

“Biz beýik we haýbatly wakalaryň bosagasynda durus. Reb gapydadyr. Halasgär Zeýtun dagynda şu beýik wakanyň önünden bolmaly sahnalary beýan etdi: ‘Siz uruşlar we uruş habaralaryny eşidersiňiz’ diýip, Ol aýtdy. ‘Millet millete garşy, patyşalyk patyşalyga garşy galar; açlyklar, ýokanç keseller we dürli ýerlerde ýer titremeleri bolar. Bularyň ählisi agyr synaglaryň başlangyjydyr.’ Bu pygamberlikler Iýerusalimiň weýran edilmeginde bölekleyin amala aşan bolsa-da, olaryň has göni ulanylyşy ahyrky günlere degişlidir.

“Ýahýa we beýleki pygamberler hem Mesihiniň gelişiniň alamatlary hökmünde bolup geçjek aýylanç wakalara şaýat boldular. Olar söweş üçin toplanýan goşunlary we adamlaryň ýürekleriniň gorkudan sandan çykýandygyny gördüler. Olar ýeriň öz ornundan gymyldadylýandygyny, daglaryň deňziň ortasyna taşlanýandygyny, onuň tolkunlarynyň güwwüldäp bulaşýandygyny we daglaryň onuň joşgunyndan sarsýandygyny gördüler. Olar Hudaýyň gazabynyň kăseleriniň açylandygyny, we ýer ýüzünde ýaşaýanlaryň üstüne ýokanç kesel, açlyk we ölümiň gelýändigini gördüler.

Hudaýyň saklaýjy Ruhy eýýäm dünýäden yzyna çekilýär. Harasatlar, tupanlar, deňizde we gury ýerde bolup geçýän heläkçilikler biri-biriniň yzysüre çaltlyk bilen gelýär. Ylym bularyň hemmesini düşündirmäge çalyşýar. Töweregimizde barha köpelen, Hudaýyň Oglunyň golaý gelýändigini habar berýän alamatlar hakyky sebäbinden başga her dürli sebäbe degişli edilýär. Adamlar Hudaýyň hyzmatkärleri möhürlenýänçä şol dört ýeliň öwüsmezligi üçin olary saklap duran garawul perişdeleri saýgaryp bilmeýärler; emma Hudaý Öz perişdelerine ýelleri boşatmagy buýran wagtynda, Onuň ar alyjy gazabynyň şeýle bir görnüşi ýüze çykar welin, ony hiç bir galam beýan edip bilmez.

“Bir kriz edil üstümize gelip dur; emma Huda’nın hizmetkârları bu beýik adatdan daşary ýagdaýda özlere bil baglamaly dälirler. Işaya, Ezekeel we Ýahýa berlen görnüşlerde biz asmanyň ýerde bolup geçýän wakalar bilen nähili ýakyndan baglydygyny görýäris. Biz özüne wepaly bolanlar babatda Hudaýyň aladasyny görýäris. Dünýä hökümdarsyz dälir. Geljek wakalaryň meýilnamasy Rebbiň elindedir. Asmanyň Beýikligi milletleriň ykbalyny, şeýle hem Öz ýygnaýynyň aladalaryny, Öz elinde saklaýar.

Hudaý Öz halkynyň garşylygyny we gazabyň tupanlaryna garşy durmaga taýýarlanylmagy üçin, soňky günlerde bolup geçjek zatlary aýan etdi. Önlerinde duran wakalar barada duýduryş alanlar, geljek tupana asuda garaşyp oturmaly dälirler-de, kynçylyk gününde Reb Öz wepaly bendelerini gorar diýip, özlere köşeşdirmeli dälirler. Biz Rebbine garaşýan adamlar ýaly bolmalydyrys — boş garaşmakda däl-de, tüýs ýürekden edilýän işde, sarsmaz iman bilen. Häzir akyllarymyzyň ähmiýeti pes zatlar bilen meşgul edilmegine ýol bermeli zaman dälir.

“Adamlar uklap ýatyrkalar, Şeýtan Rebbiň halkynyň rehim-şepagat ýa-da adalat tapmazlygy üçin ýagdaýlary işjeňlik bilen gurýar. Ýekşenbe hereketi häzir garaňkylykda öňe süşüp barýar. Ýolbaşçylar meseläniň hakyky düýp manysyny gizleýärler, we bu herekete goşulanlaryň köpüsi hem içki akymyň nirä tarap barýandygyny özlere görmeýärler. Onuň öňe sürýän beýanatlary mylaýymdyr we daşyndan hristiançylyk ruhunda görünýär; emma ol geplejek wagty, azdarhanyň ruhuny açyp görkezýär. Bize howp salýan bu howpy sowmak üçin elimizden gelen ähli zady etmek borjymyzdyr. Wyždan azatlygyny çäklendirýän çäreleriň garşysyna in täsirli garşylygy goýmak bilen, halkyň önünde jedelli bolan meseläniň hakyky

mahiyetini beýan etmelidiris. Biz Mukaddes Ýazgylary derňäp öwrenmelidiris we imanymyzyň sebäbini beýan edip bilmäge ukyply bolmalydyrys. Pygamber şeýle diýýär: ‘Erbetler erbetlik ederler, we erbetleriň hiç biri düşünmez; emma paýhaslylar düşünerler.’”

Biziň öňümüzde möhüm geljek bar. Onuň synaglaryna we meýillerine garşy durmak, hem-de onuň borçlaryny ýerine ýetirmek üçin uly iman, yhlas we çydamlylyk gerek bolar. Emma biz şöhratly ýeňiş gazanyp bileris; çünki oýa bolup, dogra edip, iman edýän ýekeje jan hem duşmanyň hilelerine düşmez. Bütün asman biziň abadançylygymyz bilen gyzyklanýar we özüniň paýhasyna hem güýjüne ýüz tutmagymyza garaşýar. Garşy çykýan her bir täsir, açyk bolsun ýa-da gizlin, «güýç bilen däl-de, gudrat bilen däl-de, eýsem Meniň Ruhum bilen bolar, diýip, Hökmürowan Reb aýdýar» sözüne görä, üstünlikli yzyna serpikdirilip bilner. Hudaý häzir hem öňki döwürlerde bolşy ýaly, ynsan tagallalary arkaly iş etmäge we ejiz serişdeler arkaly uly işleri amala aşyrmaga edil şonuň ýaly taýýardyr. Biz ýeňşi san arkaly däl, eýsem janyň Isaga doly tabyn edilmegi arkaly gazanarys.

“Indi merhemet henizem dowam edýärkä, Isa biziň üçin şepagat edýärkä, geliň, bakyýet üçin işi düýpli ýerine ýetireliň.” Southern Watchman, December 25, 1906.